

JAARLIJKSE HERDENKINGSBIJEENKOMST OPSTAND 1943:

'DE NALATENSCHAP VAN JULES SCHELVIS'

Op donderdag 13 oktober organiseert Stichting Sobibor samen met het Verzetsmuseum de jaarlijkse bijeenkomst ter herdenking van de opstand in Sobibor op 14 oktober 1943. Door het overlijden van Jules Schelvis in april van dit jaar, zal de bijeenkomst in het teken staan van zijn nalatenschap en onze opdracht om zijn werk voort te zetten. Hoe gaan we vorm en inhoud geven aan deze belangrijke taak?

Voorzitter van het Verzetsmuseum en ambassadeur van de Stichting Sobibor, Hans Blom zal spreken over het wetenschappelijke belang van het onderzoekswerk van Jules Schelvis. Op 8 januari 2008 ontving Jules een eredoctoraat van de Universiteit van Amsterdam. Hans Blom was zijn erepromotor.

Journalist Cees Labeur en Jules ontmoetten elkaar voor het eerst tijdens de processen tegen de SS kampbewakers van Sobibor in 1965 in Hagen. Het was het begin van een jarenlang vriendschappelijk contact. Labeur zal spreken over de maatschappelijke nalatenschap van Jules. Labeur zal bovendien gespreksleider van de middag zijn.

Goede vriendin van Jules en oud-bestuurslid van de Stichting Sobibor, Rozette Kats, heeft zich vele jaren bezig gehouden met het doorvertellen van haar oorlogsverleden aan volgende generaties. Rozette zal spreken over het belang van het doorvertellen en doorgeven van de Sjoa. En ook Herman van Rens, ontvanger van de Rachel Borzykowskipenning 2016, zal als goede bekende van Jules ingaan op het belang van het doorgeven aan volgende generaties.

Maarten Eddes, de voorzitter van Stichting Sobibor, zal tenslotte antwoord geven op de vraag hoe het werk van Jules in stichtingsverband in de komende jaren zal worden voortgezet.

De bijeenkomst is op **donderdag 13 oktober van 15.00 tot 16.30 uur, in het Verzetsmuseum te Amsterdam; aansluitend is er een drankje.**

Entree voor de donateurs van de Stichting Sobibor en vrienden van het Verzetsmuseum is € 7,50. (graag bij binnenkomst vermelden)

Tickets zijn vanaf 13 september (een maand voor de bijeenkomst) online beschikbaar op www.verzetsmuseum.org.

Rachel Borzykowskipenning voor de 10e maal uitgereikt

Op 22 mei 2016 vond in Beek (Li) een informatieve bijeenkomst plaats rondom het thema Jodenvervolging en verzet in Limburg. Na afloop werd aan historicus Herman van Rens de Rachel

Borzykowskipenning uitgereikt.

De gratis te bezoeken themamiddag werd door Stichting Sobibor georganiseerd in samenwerking met het Eyewitness Museum in Beek en vond plaats in de voormalige distilleerderij van het nabijgelegen Elsmuseum. Na een introductie van Maarten Eddes bracht Herman van Rens een mooi en oprecht eerbetoon aan de begin april overleden Jules Schelvis alvorens te beginnen aan zijn lezing over het lot van de Limburgse Joden tijdens de tweede wereldoorlog. Van hen vonden enkele honderden, vooral ouderen, de dood in de gaskamers van Sobibor. Hoewel de bereidheid om de Joden te helpen per plaats zeer verschilde vond uiteindelijk de helft van de Limburgse Joden een onderduikadres. Daarbij vonden ook nog enkele duizenden Joden van elders veilig onderdak in de provincie, waardoor het opmerkelijke feit zich voordeed dat er in Limburg na de oorlog meer Joden waren dan ervoor.

Aansluitend op de lezing werd de documentaire 'Requiem' van filmmaker Rick Roos vertoond. Deze documentaire heeft als uitgangspunt een requiem dat is opgedragen aan pastoor en verzetsman Henry Vullings (1883-1945) uit Grubbenvorst die tijdens de bezettingsjaren leiding gaf aan verschillende ondergrondse verzetsbewegingen. Pastoor Vullings, stierf in Bergen Belsen. Het Requiem werd geschreven door de Duitse componist Hans Lachman (1906-1990) als hommage aan de pastoor die zo'n belangrijke rol speelde bij de onderduik van vele Joden onder wie Lachman zelf, en zijn vrouw en kind.

Na afloop van de documentaire ontving Herman van Rens uit handen van de voorzitter van Stichting Sobibor voor een overvolle zaal de 10e Rachel Borzykowskipenning. Daarmee was de cirkel voor deze middag rond; Herman, die van tevoren niet op de hoogte was gesteld van de uitreiking, is de laatste ontvanger van de penning die door Jules Schelvis zelf werd genomineerd. De Rachel Borzykowskipenning, in 2003 in het leven geroepen als particulier initiatief van Jules, wordt bijna jaarlijks toegekend aan een persoon door wiens werk en persoonlijke inzet op bijzondere wijze aan de doelstelling van de Stichting Sobibor is bijgedragen.

Deze keuze van Jules werd vooral ingegeven door erkenning, waardering, bewondering en sympathie voor het werk, de betrokkenheid en de inzet van Herman van Rens en zijn vrouw Annelies, waar het betreft het uit de vergetelheid halen van de namen van de Joden uit Limburg en hun lot tijdens de Sjoa.

Naast de penning ontving Herman een bedrag van 500 euro. Herman en Annelies hebben zich de laatste maanden ingezet voor een gedenkteken in Cosel in Opper-Silezie waar in 1942 ongeveer 3500 Joodse mannen en jongens in de leeftijd van 15 tot 50 jaar werden gescheiden van hun gezinnen, en te werk werden gesteld in Joodse dwangarbeiderskampen in de regio. Minder dan 200 van hen keerden na de bevrijding terug naar Nederland. Het geld van de Rachel Borzykowskipenning zal naar het gedenkteken gaan in Cosel. De onthulling hiervan vindt plaats op 2 september 2016. Meer info hierover vind u [hier](#).

HERINRICHTING

In de eerste helft van het jaar heeft het bestuur van de Stichting Sobibor gesproken met onder andere de staatssecretaris Martin van Rijn, de ambassadeurs van Slowakije en Polen, vertegenwoordigers van Yad Vashem, en de nieuwe Poolse staatssecretaris Jarosław Sellin. Alle landen en partijen zijn het er over eens dat er vaart gemaakt moet worden met de herinrichting van voormalig vernietigingskamp Sobibor.

De volgende toezeggingen zijn gedaan door de Poolse overheid:

1. De Poolse overheid heeft per direct een projectmanager aangesteld die de herinrichting gaat leiden

2. De gevonden artefacten die nog bij de Poolse archeoloog lagen worden in fases overgeheveld aan het museum in Majdanek en geconserveerd. Dit werk zal tot het einde van het jaar duren.
3. De architecten hebben als opdracht gekregen met prioriteit de asvelden af te schermen, zij zullen hun plannen in september afronden en na goedkeuring van de stuurgroep zal dit voor het einde van het jaar afgerond worden.
4. Het plan is om de herinrichting te voltooien in het najaar van 2018, dit is precies 75 jaar na de opstand
5. Vanaf het moment dat het museum wordt geopend kunnen er weer stenen gelegd worden in de (internationale) gedenklaan.

De Stichting Sobibor is verheugd dat er nu daadwerkelijk stappen gemaakt worden en dat het leggen van stenen in de gedenklaan gewaarborgd is voor de toekomst. We blijven de ontwikkelingen volgen!

INTERNATIONALISERING

De Stichting Sobibor vermeldde al in het jaarverslag over 2015 dat wij onze statuten zouden aanpassen. Dit hebben wij inmiddels gedaan. De oude statuten gaven aan dat wij ons alleen zouden inzetten voor de herdenking van de Nederlandse slachtoffers in Sobibor en dat dekte de lading niet. De Stichting Sobibor zet zich in voor alle slachtoffers van Sobibor en we hebben dit nu formeel vastgelegd. Daarnaast hebben wij onze (vernieuwde) website en email adressen verhuisd naar www.sobibor.org. Wij zijn heel blij dat wij dit webadres vast hebben kunnen leggen, hiermee stellen we ons ook internationaal op in de digitale wereld en hopen dat meer mensen ons kunnen vinden.

SOBIBOR CONFERENTIE

Op 5 en 6 mei vond in Lublin de Sobibor conferentie plaats waar onze voorzitter, Maarten Eddes, de Stichting Sobibor was uitgenodigd om te spreken in een panel over herdenken en de herinrichtingsplannen in Sobibor. De conferentie werd op de eerste dag geopend door de nieuwe Poolse staatssecretaris Jarosław Sellin. Er werd de eerste dag veel kennis gedeeld over herdenken, inrichting van holocaust musea, welke groepen er verwacht kunnen worden. Ook de architecten lieten hun plannen zien. Op de tweede dag heeft de groep een bezoek gebracht aan Sobibor om de actuele situatie te bekijken. Naast het programma was er ook uitgebreid de mogelijkheid om kennis te maken met verschillende belanghebbenden. Het waren twee vruchtbare dagen.

PHILIP BIALOWITZ

Op 6 augustus is één van de laatste overlevenden van de opstand, Philip Bialowitz, overleden op 90-jarige leeftijd. De Stichting Sobibor heeft in 2014 met hulp van de Provincie Gelderland Philip Bialowitz gevraagd om in Nederland zijn verhaal te vertellen, onder andere voor een vol auditorium bij de Haagsche Hogeschool. Ook heeft hij toen gesproken in Elburg en voor Youth & Sobibor en heeft hij het International Criminal Court bezocht in Den Haag. Hij vertelde samen met zijn zoon, Joe, over zijn leven voor de oorlog, zijn periode in het kamp en sloot af met een Nederlands lied dat hij in Sobibor had geleerd van de Nederlandse werkhouders. Philip was tot op late leeftijd actief bezig om zijn verhaal, net als onze grondlegger Jules Schelvis, door te geven aan leeftijdgenoten en de volgende generaties. Wij zullen Philip missen en zijn hem heel erg dankbaar voor zijn inzet en gaan met zijn zoon, Joe, verder om zijn verhaal door te geven.

---

www.sobibor.org
info@sobibor.org

Correspondentieadres: Stichting Sobibor, Postbus 51261, 1007 EG Amsterdam.

Inschrijving KvK 11044675 | Bankrekening ING 3302525 te Amsterdam
Internationaal betalingsnummer NL03INGB0003302525

